

«Русский мир» як ідеологія російського неоімперіалізму: українські реалії

Павло Павленко

Росія не на жарт переймається ідеями відродження своєї імперії. За «русским миром» стоїть «собрание земель» колишньої Російської імперії з метою відновити її на карті світу. У статті викладається доктрина Путінсько-Кирилового «русского мира», тих політичних ідеологем, якими живе Путінська Росія і якими керується Московська Патріархія у справі політичного «окормлення» російського народу і тієї частини українців, які є вірними УПЦ МП чи її симпатиками.

Ключові слова: Україна, Росія, «русский мир», Московська Патріархія, російське православ'я.

На думку російського прокремлівського політикуму та російського православ'я, руйнація Радянського Союзу розцінюється чи не найбільшою катастрофою російської історії – «загальнонаціональною трагедією величезного масштабу»¹. Виходячи з цього, російський політично-православний проект під назвою «русский мир» як спільний витвір В. Путіна і Патріарха Московського Кирила – це наразі єдиний шанс відновити втрачений із розвалом СРСР колишній імперський простір і статус Росії на пострадянських територіях. У контексті ідеології «русского мира» Україні не просто не передбачено бути українською, а й її існування як незалежної національної держави залишається під великим питанням.

Основна місія Московської Патріархії в Україні – це зусиллями УПЦ МП, як представника і виразника інтересів російського православ'я в українському суспільстві, завадити українцям бути нацією, а Україні – державою. Головним у всьому цьому є те, що

¹ У Путіна – трагедія // День. – №25, (2004).

сама УПЦ МП начебто й не причетна до реалізації таких політичних завдань, оскільки все це робиться силами її православних братств, біляцерковних об'єднань, окремими віруючими чи політиками-симпатиками, на зразок «регіоналів» та комуністів. І все ж, хоч московське православ'я в особі УПЦ МП формально й засуджує політичне православ'я, декларуючи свій статус, як аполітичний, фактично таки обстоює його (за підтвердженням далеко ходити не треба – досить відвідати деякі з їхніх сайтів, переглянути окрему періодику).

Видання УПЦ МП, які публікують антиукраїнські матеріали, незважаючи на те, що вони благословляються ієрархами цієї конфесії, у той же час не є офіційними рупорами УПЦ МП. Практично те ж саме можна сказати і про деякі спільноти віруючих, братства УПЦ МП. Ряд із них більше подібні на громадсько-політичні об'єднання, ніж, власне, на братства, бо їхня діяльність є суто політичною і методично спрямована вона проти України. Офіційна УПЦ МП, з огляду на їхній явний політичний характер, *de jure* відмежовується від них, проте *de facto* їх підтримує.

Явним прикладом такої дворушності є московсько-православна газета «Русь державная». Це видання позиціонує себе як «*православна народна газета*», у такий спосіб попереджуючи, що воно (видання) не є офіційним виданням РПЦ. А все тому, що «Русь державная» є виразником і поборником російського політичного православ'я, обстоює ідеологію російського імперіалізму й шовінізму, чимала частина її публікацій носить вочевидь антиукраїнський характер. Подібною до цієї газети є й періодика, що видається в Україні: дніпропетровські видання – часопис «Спасите наши души!», газети «Начало» й «Мир», одеські – газета «Новороссийский курьер» (подає себе в якості «*православного видання*», метою якого є «*підвищення рівня духовності суспільства на основі канонічного (російського) – П.П.) Православ'я*»², насправді ж публікує антиукраїнські матеріали, популяризує, як видно вже з її назви, російську православно-монархічну ідеологію), газета «Откровение», яка видруковується з благословення митрополита Одеського та Ізмаїльського Агафангела (відомого своїми гучними антиукраїнськими заявами). Достатньо бодай

² Новиков Анатолій. Вийшов перший номер духовно-патріотичної газети «Новороссийский курьер» // Одеські вісті. – 03. 08. 2006. – [Електрон. ресурс].

лише перечитати назви матеріалів у цих виданнях, щоб побачити їхню чітку російсько-імперську риторіку.

Саме за подібною православною періодикою ховаються головні висновки московських і промосковських церковників, а це – жага повного знищення України як держави, переписування тисячолітньої української історії на російсько-імперський лад, виховання в душах українців комплексу колоніальної меншовартості. Власне, все це український народ уже відчув, коли Україна була частиною царської, а після неї більшовицької Росії. Але виявляється, що з того часу політика московського православ'я щодо України залишилася незмінною. Як і в часи царату, сьогодні воно (московське православ'я) засвідчує свою вірність ідеології російського імперіалізму, бо ж, як і колись, сприймає Україну не як державу, а як чийсь «окраїну»³. Все це й складає основу «любові» Патріарха Кирила до України, фундамент його агітаційних проповідей за «единство русского мира».

Маючи на увазі церковні та біляцерковні видання російського православ'я, «русский мир», справді, правильніше було б розуміти, як, власне «великоросійський» чи «російсько-імперський» світ, оскільки у всіх тих заходах про розбудову якогось спільного слов'янсько-православного світу, якогось євразійства дуже легко побачити механіку територіального й політичного відновлення Російської імперії. «Русский мир» тут займає хіба що статус тимчасового, такого собі робочого поняття, одного з етапів розбудови «Великої Русі». Можливо, саме тому в Росії нині так почали ідеалізувати колишнє самодержавство впереміш зі сталінізмом.

Складається цікава картина: з одного боку, «русский мир» в особі патріарха Кирила освідчується в коханні до українського народу, до України, повазі до її незалежності й соборності⁴, а з іншого – що Україна мусить на правах по суті Малоросії й Новоросії стати частиною якогось російського світу, зрозуміло – нової Російської імперії як «наднаціонального утворення» на теренах «історичної Русі», а український народ прямо-таки повинен розчинитися в якомусь «суперет-

³ 4 вересня 2013 року В. Путін, в інтерв'ю російському «Першому каналу», чітко дав зрозуміти, що росіяни з українцями є насправді одним народом, що більшість сучасних українських територій є колишніми російськими і на цій підставі він розуміє Україну «окраїною» Росії, тобто її частиною.

⁴ Святая Русь – вместе или врозь? Патриарх Кирилл на Украине. – М., 2009.

носі». Відтак усі залицання Кирила до України попросту є лицемірним лукавством російського шовініста, який спить і бачить її «своєю ватчиною». Позиція Московського Патріархату в цьому сенсі тотожна Путінській, і зводиться вона до знищення України з подальшим перетворенням її теренів на російські губернії.

Але що сталося з «любов'ю» Патріарха Кирила до України, українського народу, починаючи з 2014 р.? Де він тепер зі своїм «руським миром» і отією «исторической Русью»? Чи може проект «русский мир» закінчився з військовою агресією Росії проти України, з анексією Криму, з підтримкою сепаратизму в Донецькій і Луганській областях, підігріванням антиукраїнських настроїв на Сході й Півдні України? Чи може він (Патріарх Кирило) не знав, що в планах Кремля з реалізації «русского мира» виношувався в тому числі й план його реалізації військовими засобами? Чи може відомий «речник» РПЦ, голова Синодального відділу із взаємодії Церкви й суспільства МП, член Громадської палати Російської Федерації протоієрей В. Чаплін лише жартував, коли ще на початку 2012 року виголосив наступне? –

«Я думаю, что нужно подумать сегодня о мощном военном присутствии России во всех регионах, где люди просят защиты от оранжевых экспериментов, от разного рода "цветных революций". Даже если России нужно будет участвовать в боевых действиях, этого не нужно сегодня бояться: армии нужно наконец дать настоящую работу»⁵.

Навряд чи В. Чаплін казав це «просто так». Усі його виступи чи інтерв'ю завжди співзвучні з позицією Патріарха.

І що ж? Таки дали Російській армії тепер «настоящую работу» в Криму, на Донеччині й Луганщині? Тепер, варто так розуміти, Росія вже «по-настоящему» взялася «за украинскую проблему»⁶. І де тепер Кирило з його «любов'ю» до України? За усіма його молитвами і проповідями про мир в Україні, про «умиротворение враждующих сторон», «о прекращении братоубийственной брани на Украине» стоїть тепер інше – страх. Але страх не за український народ, якому він тільки ще не так давно клявся в «любви»⁷, страх не від Путінської

⁵ Интервью протоиерея Всеволода Чаплина // *Interfax*. – 5. 01. 2012 г. – [Електрон. ресурс].

⁶ К возрождению Святой Руси // *Русь Державная*. – № 9 (183). – 2009.

⁷ Святая Русь – вместе или врозь? Патриарх Кирилл на Украине. – М., 2009.

агресії проти України, а жах, що за всіма цими «юго-восточними» подіями може прийти якщо й не кінець «канонічному» свавіллю в Україні російського православ'я, то принаймні воно може втратити на українських теренах (уже втрачає) частину своїх вірних. Патріарх Кирило усвідомлює, що, починаючи з анексії Криму, стала валитися, як це не парадоксально, вся його «православна імперія». «Русский мир», ідеї якого він служив, насправді виявився могильником російського православ'я в Україні.

За подіями 2014 року вже добре видно, якою «українською» була й підпорядкована Московській Патріархії УПЦ МП. Підкреслимо, зараз вона начебто відмежувалася від усіх постмайданних подій, раптом згадавши, що є «не від світу цього». А коли служила владі В. Януковича, то тоді від якого «світу» вона була і якому «світу» тоді служила? І про яке тепер об'єднання в Єдину Помісну Православну Церкву може йти мова з УПЦ МП, коли остання у своїй сукупності власною позицією активно грала (та й продовжує ще грати) на користь проросійським силам в Україні? Скоріше, уже мова повинна йти про вихід із лона УПЦ МП тих з її вірних, хто є чесним, хто справді є християнином, хто не сприймає антиукраїнської політики Московської Патріархії, хто просто хоче залишитися українцем, а не перетворитися на хохла-малороса.

Не може бути жодного об'єднання, жодного компромісу з тими, хто роками політично служив Москві, паплюжачи все українське, хто прислужував антиукраїнському режиму В. Януковича, допомагаючи йому, за словами намісника Києво-Печерської Лаври, нести «тяжелый крест», «как Симон Киринейский помогал нести Крест Христу на Голгофу», при цьому ще й обіцяючи йому, що «Церква с Вами до конца»⁸. То ж, раз допомагали Януковичу нести його «хрест», раз клялися, «як Церква» бути з ним «до кінця», значить і доля відповідальності за злочини режиму В. Януковича в такому разі лежить і на УПЦ МП, причому не якимось загально-абстрактно, а конкретно: на кожному вірному цієї православної конфесії, від мирянина до ченця, від «рядового» священника до ієрарха. Раз той чи інший ідентифікує себе з московським православ'ям, значить винний, бо може і в різний спосіб, і різною мірою, бодай хоч би й своїм мовчанням чи начебто

⁸ Одиозный наместник Лавры – Януковичу: «церковь с вами до конца» // ЛВ.ua. – 22. 01. 14: – [Електрон. ресурс].

байдужістю до «*русского мира*», все одно, як вірний цієї Церкви, є причетним до цього злочинного проекту, а значить до поширення ідей сепаратизму в Україні, до підігрівання проросійських як антиукраїнських настроїв в українському соціумі і, як наслідок, до роздмухування путінською Росією війни на Донбасі.

Прийшов час, панове московсько-православні, нарешті заходитися вам «*збирати каміння*» – збирати й відповідати за кожен камінець, який був кинутий на знищення України й українського народу! Українське суспільство чекає від УПЦ МП каяття. Без каяття всі розмови про якусь єдність Українського Православ'я, про Єдину Помісну Православну Церкву будуть просто наругою і над Християнством, і над історичною пам'яттю та сумлінням українського народу.

Але є українцям і позитив від «*русского мира*». Його антиукраїнський оскал після анексії Криму зробив те, чого український народ чекав десятиліттями, а може й століттями. В. Путін у парі з Патріархом Кирилом, самі того не відаючи, спровокували потужний процес становлення, гуртування й гартування українців як нації – усвідомлення себе нацією. Тепер уже можна сказати відверто: «*Русский мир*» у версії Патріарха Кирила в Україні не пройде. Вся його «*любов*» насправді була лише прелюдією до військової агресії Кремля проти України. Виходить, що «*любов*» Патріарха Кирила до України від путінської агресії проти неї відділяв лише один крок – крок російського окупанта на українську землю.

Список джерел і літератури:

1. К возрождению Святой Руси // Русь Державная. – № 9 (183). – 2009.
2. Новиков Анатолій. Вийшов перший номер духовно-патріотичної газети «Новороссийский курьер» // Одеські вісті. 03. 08. 2006. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://izvestiya.odessa.ua/uk/2006/08/03/viyshov-pershii-nomer-duhovno-patriotichnoyi-gazeti-novorossiyskiy-kurer>
3. Одиозный наместник Лавры – Януковичу: «церковь с вами до конца» // LB.ua. – 22 января 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://society.lb.ua/life/2014/01/22/252662_prezident_polshi_nameren_bolshe.html
4. Радио «Русская служба новостей»: Интервью протоиерея Всеволода Чаплина // Interfax. – 5 января 2012 г.: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.interfax-religion.ru/?act=radio&div=1639>
5. Святая Русь – вместе или врозь? Патриарх Кирилл на Украине. – М., 2009.
6. У Путіна – трагедія // День. – №25, (2004).